

de Architect

Thema: Krimp als kans Tussenruimte als strategisch goed
Respectvolle omgang met bestaande stad door biq en awg
Merckx+Girod creëert verschillende sferen in Dordrechts Museum
Stedebouw: een toekomst voor vijftig miljoen nieuwe Noren

www.deArchitect.nl

De entreeballe in de ontvangstruimte is bekroond met verticale tl-lampen. Foto Ralph Kamena

anonymiteit en contact. Daarnaast heeft het gebouw goede ligging op loopafstand van de metro, de hogesnelheidslijn en andere stedelijke functies.

Uitnodigende utopische ruimte

Openende steden openen zich ook voor nieuwe en interessante mogelijkheden. Tussen de oude historische structuur en nieuwe toevoegingen gaat een onverwachte, interessante ruimte ontstaan. Van deze ruimte wordt in Rotterdam op een nieuwe wijze gebruik gemaakt. Stadshavens is een oud gebied dat in de komende dertig jaar in transitie is. Het moet een nieuwe stad ontstaan waarin wonen, werken en recreëren samengaan en waar is afgestapt van reguliere functies en zonering. Woningcorporatie Vestia/Estrada versterkt in enkele jaren geleden het HAKA-gebouw met het idee om de locatie te verwerven in de ontwikkeling van het gebied. Ook wil de corporatie met het gebouw haar duurzaamheidsambitie versterken. In 2009 is het HAKA-gebouw bestemd voor een campus voor clean tech bedrijvigheid. Dit is nu versterkt met een 'Living Lab' voor bedrijven, instellingen en over-

heden die op het terrein van water en energie hun kennis en onderzoek bundelen.

Walas Concepts ontwikkelt het gebouw in overeenstemming met zijn lange en boeiende geschiedenis. De Rotterdamse Handelskamer is gesticht in de jaren dertig en was het hoofdkantoor van alle Nederlandse verbruikerscorporaties. Vanuit dit gebouw werden producten gedistribueerd, maar ook eigen koffie en thee geproduceerd. In het verlengde hiervan wil Walas eigen koffie maken, om te bouwen aan het merk. De horeca in het gebouw wordt bijvoorbeeld gebaseerd op het HAKA Kookboek. In de eerste fase zijn op de begane grond horecafuncties ingepast die exploitatie mogelijk maken, aangevuld met ruimtes voor extra activiteiten zoals 'Meet-&-Greet' en lezingen. Het concept bestaat uit een combinatie van kantoor en horeca, maar ook tentoonstellingsruimte en auditorium. Door de publieke functies krijgt het Living Lab een gezicht naar de stad. Walas gaat met bedrijven in zee die willen huren op basis van omzet en die iets te maken hebben met schone technologie, energie en water, aangevuld met toeleveranciers en

Thema Krimp als kans

De werkplatforms kunnen door de modulaire opbouw in iedere gewenste grootte en hoogte worden gemaakt. Rechts op de foto een horecavoorziening. Foto Ralph Kämena

In het vroegere fabrieksdeel is een aula gemaakt van sloop hout, afgescheiden door een wand van opgestapelde oude kleren. Foto Ralph Kämena

Aan de andere kant van deze Klerenwand bevindt zich een ruimte voor wisseltentoonstellingen. Foto Ralph Kämena

job hunting bedrijven. Zo ontstaat een biotoop van bedrijven die elkaar versterken. Om deze ongebruikelijke werkconcepten te huisvesten, heeft Doepel Strijkers de materiaalkringlopen op de schaal van het gebied en de stad verkend. In 2009 participeerde Doepel Strijkers Architects in REAP (Rotterdam Energy Approach & Planning), waarin naast energie, water en afval, ook materiaalkringlopen zijn opgenomen. Deze methodiek is in dit project voor de eerste maal toegepast.

Door Doepel Strijkers zijn sloopmaterialen uit de voor- en naoorlogse bouw opnieuw gebruikt. Het bouwproces van het HAKA-gebouw is zodoende gekoppeld aan de materiaalstromen die elders uit de sloop in Rotterdam worden losgemaakt. Bij de verwerking van de vrijgekomen sloopmaterialen tot nieuwe producten is de intrinsieke waarde van de materialen leidend geweest. Aanvullende uitgangspunten waren het minimaliseren van afval in het bouwproces, het uitvoeren van zo weinig mogelijk technische bewerkingen en het streven naar een eenvoudige demontage.

Met de beschikbare materiaalstromen is een toolbox ontwikkeld waarmee kantoorruimtes kunnen worden ingericht.

Enkele objecten uit deze generieke toolbox zijn gerealiseerd in het HAKA-gebouw. Tot de objecten behoren de vloeren waarop de werkplekken zijn ingericht, het podium van het auditorium en de tentoonstellingselementen. Deze objecten zijn getoetst op techniek, CO_2 footprint, kosten en maakproces. Alle gerealiseerde objecten passen in de labfunctie die door Clean Tech Delta in het HAKA-gebouw wordt beoogd.

Bijzonder is ook dat een team van mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt, de Werk en Leerfabriek en Reclassering, onder professionele begeleiding een groot deel van de objecten in elkaar heeft gezet. Daarnaast is samenwerking gezocht met AVR/Van Gansewinkel en de Gemeentewerken. Zodoende kon inzichtelijk worden gemaakt wat de effecten van het extra vervoer en de verwerkingsprocessen zijn op de CO_2 footprint en de kosten per object. Aanvullend op de CO_2 berekeningen zijn tevens technische aspecten in kaart gebracht die relevant zijn bij het hergebruiken van materialen zoals certificering, brandveiligheid en bouwbesluit.